

Virtuální vlastnictví

doc. JUDr. Pavel Koukal, Ph.D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Co je a není věcí v právním smyslu?

- „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“)* je **vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí** (§ 489).
 - Osoba (§ 17, § 18)
 - Živé zvíře (§ 494)
 - Lidské tělo a jeho části (§ 493, § 112)
 - Součásti věci (§ 505)

Věci hmotné a nehmotné (§ 496)

– Věc hmotná

- ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu

– Věc nehmotná

- Předměty bez hmotné podstaty
- Práva, jejichž povaha to připouští

Vlastnické právo a autonomie jednotlivce

- *„Vlastnické právo náleží svou povahou do kategorie "základních" práv a svobod jednotlivce ("core-rights"), a tvoří tedy jádro personální autonomie jednotlivce ve vztahu k veřejné moci. Podle liberální tradice, která stála u zrodu ideologie základních práv a svobod, je vlastnické právo všezahrnující kategorií autonomního postavení jednotlivce vůči veřejné moci [...]*
- *Nicméně tak jako jiná základní práva je rovněž vlastnické právo omezitelné, a to v případě kolize s jiným základním právem nebo v případě nezbytného prosazení ústavně aprobovaného veřejného zájmu. Vzhledem k tomu, že vlastnické právo má - na rozdíl od jiných základních práv - poměrně jasně vyjádřitelnou materiální (hmotnou) ekonomickou hodnotu a jeho realizace stojí v základu společenských tržních transakcí, vyžaduje jeho případné omezení poskytnutí kompenzace (náhrady)“. (nález II.ÚS 268/06)*

Vlastnické právo jako věčný problém

- „*Nic nepůsobí na lidskou představivost a **nepudí vášně lidí** tak silně jako vlastnické právo jakožto jediné a despotické panství, které si jeden člověk nárokuje a vykonává nad jsoucný tohoto světa s naprostým vyloučením práva jakéhokoli jiného jedince ve vesmíru*“.
- **William Blackstone**, *Commentaries on the Laws of England in Four Books*

Deklarace práv člověka a občana ze dne 26. 8. 1789

- Čl. XVII: „*Protože vlastnictví je nedotknutelným a posvátným právem, nikdo ho nemůže být zbaven kromě případu, kdy by to vyžadovala zákonně zajištěná veřejná nezbytnost. A pod podmínkou spravedlivého a předchozího odškodnění*“.

Všeobecná deklarace lidských práv

- Čl. 17
- 1. *Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.*
- 2. *Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku*

Dodatkový protokol k EÚLP

- Čl. 1: *„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva“ ...*

Charta základních práv a svobod EU

- Čl. 17 Právo na vlastnictví
- 1. *Každý má právo vlastnit zákonně nabytý majetek, užívat jej, nakládat s ním a odkazovat jej. Nikdo nesmí být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon, a při poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě. Užívání majetku může rovněž být upraveno zákonem v míře nezbytné z hlediska obecného zájmu.*
- 2. *Duševní vlastnictví je chráněno.*

Rozdělení statků

Statky	vyloučitelné (excludable)	nevyloučitelné (non-excludable)
rivalitní (rivalrous)	[soukromé statky] krajíc chleba, auto, notebook	[veřejné statky smíšené] zdroje surovin – zásoby ryb, uhlí
nerivalitní (non- rivalrous)	[klubové statky/přirozené monopoly] kabelové a satelitní vysílání, kino, soukromé párty	[veřejné statky] Terestriální vysílání, veřejné osvětlení, vzduch, ohňostroji

Předmět vlastnického práva

- „*Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje*“ (čl. 11 odst. 1 LZPS)
- Vlastnické právo *largo sensu* (§ 1011, § 495 o.z.) – subjektové hledisko
- Vlastnické právo *stricto sensu* (§ 1012 o.z.) – objektové hledisko

Základní charakteristika vlastnického práva *stricto sensu*

- Absolutní právo
- Děditelné
- Zcizitelné
- Časově neomezené, nepromlčitelné
- Přímé právní panství nad věcí hmotnou
- Elastické
- Rovné
- Sebeomezující (zavazující)

Obsah VP *stricto sensu*

- § 1012: „*Vlastník má **právo** se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku **se zakazuje** nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.*“
- *ius excludendi, ius utendi et fruendi, ius abutendi, ius disponendi, ius dereliquendi*